

Samlingsarbejdet i 2024

Steno Museets samlingsarbejde sidste år har budt på interessante donationer. Det drejer sig om elektronmikroskopi og ikke mindst et legendarisk flag, som har været en tur i rummet. Samtidig har der været arbejdet ihærdigt på at registrere og ordne samlingerne.

Vi har i de senere år foretaget betydelige indsamlinger, som der ikke har været tid

til at registrere i fuldt omfang. Derfor har vi i 2024 haft fokus på at få ryddet op i magasinerne og få indhentet noget af registrerings efterslæbet.

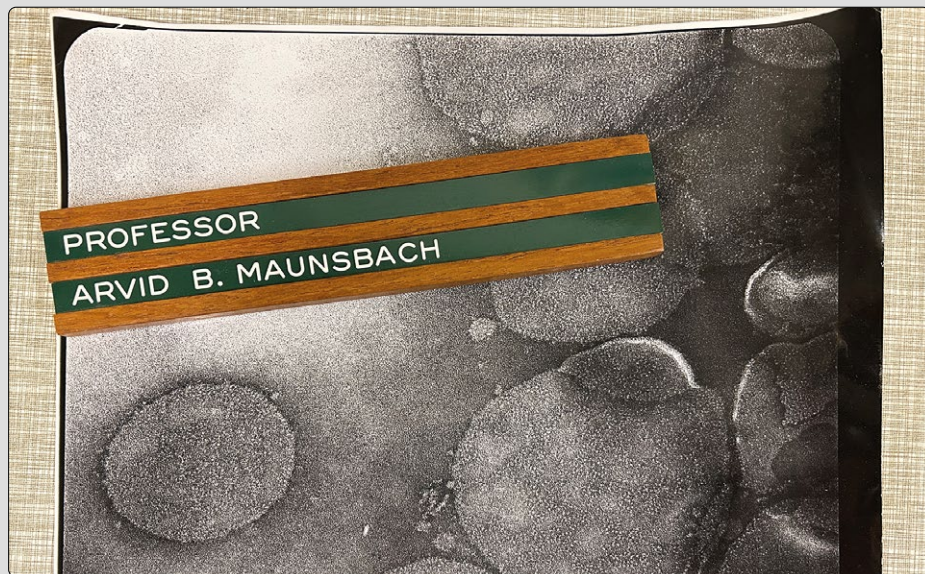
Ud over at frigøre plads har oprydningen også til formål at fritlægge magasinernes gulve, så det er lettere at få gjort rent. Det er nemlig et vigtigt element i kampen mod de allestedsnærværende skægkræ.

Videnskabshistorie

Den 3. oktober 2024 havde Steno Museet besøg af den danske ESA-astronaut Andreas Mogensen, som havde en helt særlig gave med til Science Museerne ved Aarhus Universitet: nemlig det dannebrogsgflag, som Andreas Mogensen havde med på sin 281 dage lange mission til Den Internationale Rumstation 2023-24. Flaget blev over-

Museumsinspektør for astronomi Ole Eggers Bjælde tog imod flaget fra Andreas Mogensen og sørgede for og så at få nogle af de gode historier med. Foto: Andrea Lif, AU Foto.

Dørskilt og elektronmikroskopisk fotografi fra 1975. De runde elementer, som er ituslåede cellemembraner, viser hundredevis af natrium-kalium-pumper som hvide prikker. Før Maunsbachs fotos havde ingen visualiseret natrium-kalium-pumpen. Foto: Morten A. Skydsgaard.

rakt ved et arrangement for 200 nysgerrige skoleelever, der havde en masse gode spørgsmål til den populære astronaut. Flaget, som dokumenterer Danmarks deltagelse i den internationale rumfart, kan ses i udstillingen "Astroteket".

Herudover er der bl.a. indsamlet et Zenith bælgkamera og en fin gammel Wheatstonebro, som er et klassisk, præcist måleinstrument, der bl.a. anvendes til at måle elektrisk modstand (resistans) meget nøjagtigt. Endelig er der ind-

samlet endnu nogle eksempler på hverdagselektronik, bl.a. et par TV-antenner, en lommeregner og en BlackBerry mobiltelefon. Vi mangler dog stadig de berømte modeller 8800 og 9700, som Barack Obama brugte i sin tid som USA's præsident.

Medicinhistorie

I foråret havde vi besøg af datteren af den tidligere sundhedsvidenskabelige dekan Arvid Maunsbach (1937-2023) samt to laboranter, som havde arbejdet

sammen med ham. De ville gerne donere materiale fra ham og fortælle om ham og hans virke.

I 1969 blev Maunsbach headhuntet til Aarhus Universitet fra Karolinska Institutet i Stockholm. På det tidspunkt var han allerede en internationalt anerkendt forsker inden for elektronmikroskopi, der kan visualisere cellernes allermindste dele.

Det var Maunsbachs elektronmikroskopiske fotos, som i 1970'erne for første gang viste Jens Chr. Skous natrium-kalium-

pumpe som små hvide prikker i en cellemembran.

Ved mødet i foråret fortalte datteren om sin fars enorme arbejdsindsats som forsker, dekan, bedømmer for Nobelkomiteen og meget andet. Han arbejdede altid. Det vil sige, at han kom hjem sent på eftermiddagen, spiste aftensmad, tog et kvarters lur på gulvtæppet og så TV-avisen, hvorefter han tog på arbejde igen fra klokken tyve til midnatstid. Hans arbejdsrutine udfordrede en pligtopfyldende kinesisk medarbejder, som havde fået det råd hjemme fra, at han skulle være på arbejde, når professoren var der: "Hvilket betød, at den her stakkels kineser efter otte dage fuldstændig sad sådan her, lænet ind over bordet, fra sans og samling". På den måde gav mødet med datteren og laboranterne et interessant indblik i et forskerliv på universitetet, som adskilte sig meget fra f.eks. Jens Chr. Skous. Skou gjorde en dyd ud af, at han ikke arbejdede om aftenen og ofte tog hjem om eftermiddagen for at tage sine døtre i bad.

Inden for medicinshistorie har 2024 budt på i alt 19 henvendelser om donationer

af genstande. Vi sagde nej tak til flere gamle røntgenrør, et undervisningsskelet (som manglede en arm) og endnu et teslaapparat (vi har ti styk allerede). Til gengæld sagde vi bl.a. ja tak til unikke blyforklæder fra AUH og de originale fotos af den allersidste koppepatient i Danmark fra 1970. Det var en norsk studerende, som ikke overlevede.

Aarhus Universitetshistorie

Der har igen i 2024 været et betydeligt antal henvendelser vedr. arkivmateriale i den universitetshistoriske samling, ikke mindst forespørgsler på fotografier af bygninger og især tidligere AU-medarbejdere.

Ud over mindre donationer har samlingen modtaget et omfattende arkiv fra tidligere docent i filosofi ved Aarhus Universitet Hans Fink, fra da han var centerleder på Center for Kulturforskning. Centret blev på opfordring af undervisningsminister Bertel Haarder oprettet i 1987 på en femårig bevilling fra Statens Humanistiske Forskningsråd. Det humanistiske fakultet forsøgte at videreføre centret efter bevillin-

gens udløb i 1992, men det gik efterhånden i opløsning pga. manglende finansiering. Materialet dokumenterer således, hvordan sådanne centre kan *booste* forskningen, men også hvor svært det kan være at holde dem i live i længden.

Samlingen har også modtaget en del materiale fra Olaf Pedersen, der i 1965 grundlagde Institut for de Eksakte Videnskabers

Historie og i årene 1967-1990 var Aarhus Universitets første professor i videnskabshistorie. I denne egenkab var han en drivende kraft i oprettelsen af Steno Museet. Han var landskendt for sin medvirken i 1960'erne i de populærvidenskabelige fjernsynsudsendelser "Spørg Århus", der blev sendt *live* fra Stakladen med et veloplagt publikum til stede. Donationen omfatter

lysbilleder og fotografier, særtryk af artikler samt personlige papirer m.v., som vil indgå i den universitetshistoriske samling. Dertil kommer en række modeller og rekonstruktioner af videnskabelige instrumenter, som han har benyttet i sin undervisning og måske endda også i "Spørg Århus"-udsendelserne.

Hans Buhl og
Morten Arnika Skydsgaard

Vi er altid glade, når ting fra samlingerne kommer frem i lyset. Derfor udlånte vi sidste år et større antal genstande til kommunikationsafdelingen på Det naturvidenskabelige fakultet, som brugte dem som kulisse i en film, der indgår i fakultetets rekrutteringskampagne. Til venstre ses en gammel computerterminal. På bordet ved de IT-studerende ligger der Napierstave (regnehjælpe middel fra 1600-tallet) og forskellige computerdele. Og til højre står der en messingparabol til akustiske forsøg. Foto: Jens Hartmann Schmidt, AU Foto.